

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

81

Hely

Szerző:

Cím: Nyilatkoznak a magyar irodalom válságáról

Idő

"1920"

Forrás:

Az Est

Személy

Ozp.
(Hely)

1920 7/8
(Idő)

(Köt. v. füz.) ((

Köz. nyomt. XX. sz. 22. sz.

Nyilatkozatok a magyar irodalom válságáról

Látogatás Heinrich Gusztávnál, Herczeg Ferencnél, Rákosi Jenőnél, Riedl Frigyesnél és Ujnovich Gézánál

— Az Est tudósítójától —

Körülbelül két héttel ezelőtt vezércikkben foglalkoztunk a magyar irodalom problémáival. Miért ballagatnak ma a magyar írók, a mikor a legnagyobb szükség volna erősítő, bátorító szavukra? Mivel lehetne segíteni ezen a nagyon szomorú állapoton? Cikkünknek visszhangja támadt. Felkerestünk tehát néhány kiváló író és megkértük őket, szóljanak hozzá a felmerült kérdésekhez és vágjanak mélyebb medret a megindult vitának.

Heinrich Gusztáv

az Akadémia főtákarai hivatalában fogadott. Nyilatkozata a következő:

— Miért nem irnak? kérdik kétségbeesve. Pedig, sajnos, irnak, folyton irnak! De ebben az irodalomban a nemzetnek nincs és nem is lehet öröme, ha kevés számú hivattott íróinktól eltekintünk. Herczeg Ferenc, Gárdonyi Géza, Fekár Gyula ma is költészetünk diszei, — de a többiek! a nagy többség! Én voltam az első, a ki

már egy évtizeddel ezelőtt (1911. évi Vojnits-jelentésben) rámutattam a „modern“ magyar szépirodalom erkölestelenségére, hazafiatlanságára, hitványosságára. Volt is láрма és felzudulás! És ime, ma mindenki látja, a kiből egy kis becsület és hazafiság van, hogy minden tekintetben igazam volt.

De nekem a szépirodalomért nem fáj a fejem. Lesz új nemzedék, mely erős, tehetséges, de más szellemű. A költészetnek némely ága pang ma egész Európában. Főleg a dráma. A mit a franciák vagy a németek ma a színpad számára termelnek, szintén nagyon gyöngé. Az angolokról nem is beszélve, a kik Shakespeare óta tehetetleneknek mutatkoznak. Nincs kiváló drámaíró, tehát ápolni kell a kis tehetségeket, hogy fejlődhesenek, megizmosodhassanak. És ápolni kell a multat, de nemcsak a magyart és nem szabad azt hinni, hogy csak az a jeles színmű, melyet százszor egymásután lehet színrehozni. Ne versenyezzünk az operettel és a mozival, melyek csak muló szórakozást céloznak.

— Így fest a mai magyar irodalom. A szépirodalom néhány hivattott és fenkelt írókon kívül erkölcsi és hazafias szempontból hitvány. A tudományos irodalom pe-

dig szünetel, vagy legalább hallgat, mert közönsége csekély, anyagi ereje pedig még csekélyebb. Kiváló szaktudósokban igen gazdagok vagyunk, de mit használ ez, mikor a kellő eszközök hiányában csak kéziratot termelnek, mely nem kerül sajtó alá és a közönség elé. Mennyi kitűnő folyóiratunk van, de már évek óta csak elvétve jelen meg egy-egy füzet. E bajokon kell segíteni, de hogyan? Hegedüs Lóránd, drága barátom, foglalkozzál ezekkel a kérdésekkel is. — hátha bámulatos leleményed itt is talál „alagutat“.

Herczeg Ferenc:

— A magyar irodalom és az egész nemzeti kultúra ma válságban van. Könnyebb áttekintés végett, hogy tisztába jöjjünk a helyzetünkkel, három csoportra osztom az írókat: 1. a tudományos írók, 2. az elbeszélők és versírók és 3. a drámaírók csoportjára.

— Beszéljünk először a tudományos irodalomról. Ennek a helyzete valósággal katasztrofális! Ha nem érkezik rögtönös segítség, akkor a magyar tudományos irodalom egyszerűen meg fog szünni, sőt talán máris megszűnt. Az irodalomnak ezt az ágát nálunk eddig sem a szűkkörü könyvvásárló közönség, hanem az Akadémia és egyéb tudós társulások segítsége tartotta fenn. Ezek a társulások azonban ma képtelenek arra, hogy teljesítsék a mecenási tisztjüket. A Tudományos Akadémia, a mely a legértékesebb magyar könyvekkel ajándékozta meg a nemzetet, ma valósággal nyomorog. Vagyónának nagy részét hadikölcsönkötvényekbe fektette, az

állami dotációja pedig (ha jól emlékszem: évi 150.000 korona!) a mai árviszonyok mellett éppen csak egy könyv kiadására volna elegendő.

— Vezérpolitikusaink mostanában sűrűn emlegették, hogy a jobb jövő garanciája a fölényes nemzeti kultúránk. A kulturális fölényünk azonban kárba vész, ha tudósainkat némaságra kárhozzatják. Évenként néhány millióra volna szükség, hogy megvédjük kulturális pozíciónkat. Ugy hallom, egy-egy autó fentartása évi 4—500.000 koronába kerül. Nos, ha a nemzeti kultúra tényleg a jobb jövő garanciája, akkor jórassanak néhány hivatalos autóval kevesebbet és akkor talán arra a francia vagy német nyelvű folyóiraatra is lesz pénz, a mely minket összeköthetne a Nyugattal és a melyre ma nagyobb szükség van, mint volt a multban.

— Most térjünk át az elbeszélők és versírók dolgára. A magyar költők azelőtt nagyjából két csoportra oszthatók: a színpadon szereplő színiírók és a papíron szereplő irodalmi írók. Ha már híres emberek voltak, akkor mindig akad kiadó, a ki kiadta a könyveiket. Ma más a helyzet. A napilapok, a papírinség miatt, nem kultiválhatják a szépirodalmat, a szépirodalmi lapok is anynyira redukáltak a terjedelmüket, hogy örülnek, ha helyet tudnak szorítani a régi munkatársaiknak, az ifjú kezdő pedig, legyen bár magyar Cervantes vagy Petrarca, nem talál olyan szerkesztőre vagy kiadóra, a ki akár csak elolvasná a kéziratát. De nem is lehet kívánni a kiadótól, hogy százezer koronát öljön bele valamelyik névtelen kezdő verses kötetébe!

— Ez pedig nagy baj. A kezdet

leküzdhetetlen nehézségei züllésbe fognak hajtani nem egy tehetséges embert, a ki normális viszonyok között hasznára, sőt dicsőségére lehetett volna a magyar kultúrának. Aránylag nem nagy pénzzel itt is nagy szolgálatot tehetne önmagának az állam, ha addig is, míg a válság eltart, évenként lehetőséggé tenné 10—20 legjobb szépirodalmi kötet megjelenését. Köszönet azonban csak akkor lesz a dologban, ha a hivatalos apparátus nem követeli magának a műbírálni tisztelet, hanem a legelőkelőbb irodalmi társaságokra vagy szabad írók zsurijére bizza a munkák kiválogatását.

— A költőnek közönségre és pénzre van szüksége. Fölvetem a kérdést, nem lehetne belépődíjas matinékat vagy estélyeket rendezni, a hol az ifjú tehetségek bemutatkoznának a közönségnek? Ha avatott kéz rendezné az estélyeket, divatot lehetne belőlük csinálni és hogy a névtelen ifjak közt nem egy van, a kit érdemes volna fölfedeznie a közönségnek, arról kezeskedem.

— Egész más megítélés alá esik a színpad. Ott az érvényesülésnek ma sincsenek technikai akadályai. Ha az ideai színházi szezon mégis a pangás jelei között indul meg, annak speciális okai vannak. Néhanyan az en suit-írók közül a kommunistákkal együtt külföldre vonultak, mások — és ezt nem is lehet tőlük rossz néven venni — külföldi valútában fizető színházi és filmvállalatok számára dolgoznak. A színpad tárva-nyitva áll az ifjú magyarok előtt és az ifjak rosszul tennék, ha nem aknáznák ki a nekik kedvező alkalmat.

